

Rektor

Rikard Skårfors
FD, Utbildningsledare
Rektors kansli, Ledningssekretariatet

Regeringskansliet (Miljö- och
energidepartementet)

Yttrande över betänkandet Agenda 2030 och Sverige: Världens utmaning – världens möjlighet (SOU 2019:13)

Stockholms universitet har av Regeringskansliet (Miljö- och energidepartementet) anmodats att inkomma med synpunkter på Agenda 2030-delegationens slutbetänkande *Agenda 2030 och Sverige: Världens utmaning – världens möjlighet* (SOU 2019:13). Universitetet har följande att anföra.

Generella synpunkter

FN:s handlingsplan "Agenda 2030 för hållbar utveckling" är det mest omfattande policydokumentet som FN har antagit i den meningen att det i princip täcker alla frågor som rör mänsklig välfärd. Tidigare styrdokument har i regel varit snävare avgränsade till t.ex. miljö och utveckling, kvinnors rättigheter, bosättningar och handel. I Agenda 2030 integreras alla dessa aspekter på ett fruktbart och ambitiöst sätt.

Agenda 2030-delegationens slutbetänkande innehåller flera förslag till åtgärder för att styra myndigheters arbete och företags agerande i riktning mot hållbarhetsmålen i Agenda 2030. Delegationens förslag avser genomgående mjuk styrning, genom allmänt hållna formuleringar i styrdokument, förslag om stöd till utredningar och om inrättande av en kommitté. Med undantag för två ändringar i förordningar (kap. 7, s. 91, s. 102) föreslås inga författningsändringar, än mindre förslag till lagstiftning i syfte att främja hållbarhetsmålen. Det är inget självändamål att föreslå lagstiftningsåtgärder, men Stockholms universitet vill ändå påminna om att styrningen av t.ex. kommuners arbete (kap. 9, ss. 115ff.) i flera avseenden kan bli tydligare genom reglering i författning (t.ex. i plan- och bygglagen och skollagen) än genom ett "handslag" i den form som delegationen föreslår.

Specifika synpunkter

Förslag till av riksdagen angivet mål för genomförandet av Agenda 2030

Stockholms universitet har inga invändningar mot att riksdagen ska formulera ett mål för genomförandet av Agenda 2030, men avstyrker en målformulering av det slag som Agenda 2030-delegationen föreslår (kap. 5, s. 75). Det föreslagna målet är över huvud taget ingen målformulering. Den inleds med Sverige ska vara "ledande i genomförandet av FN:s Agenda

2030...”, vilket innebär att en eventuell måluppfyllelse skulle vara beroende av hur väl andra länder levererar i att verka för hållbarhetsmålen, inte av vad som faktiskt presteras i Sverige. Utöver detta och den vaghet som präglar det föreslagna målet, anger det bara vagt att myndigheter ska arbeta aktivt och att ett brett partnerskap ska genomföras. Ett mål formulerat på det föreslagna sättet skulle inte tillföra ett helhetsperspektiv, inte heller bidra till att ”synliggöra och fatta beslut” eller att göra ”medvetna avvägningar av målkonflikter” (kap. 5, s. 77).

Det finns dock alternativa sätt att formulera mål med avseende på Agenda 2030. En komponent i ett sådant mål vore att anknyta till den formulering som återfinns i såväl Agenda 2030 som i delegationens betänkande, nämligen att ”ingen ska lämnas utanför” (kap. 3, s. 48). Ett sådant inslag i målformuleringen skulle göra det möjligt att utvärdera om regeringen och olika myndigheter faktiskt har vidtagit åtgärder som främjat hållbarhetsmålen. En annan komponent vore att synliggöra hur den miljömässiga dimensionen förutsätts för att de två andra dimensionerna ska kunna förverkligas.

Agenda 2030-kommitté

Stockholms universitet tillstyrker att en Agenda 2030-kommitté etableras på det sätt som delegationen föreslår (kap. 6, ss. 83ff). Den vetenskapliga förankringen i kommitténs arbete bör dock tydliggöras.

Agenda 2030 i statsförvaltningen

Stockholms universitet tillstyrker förslagen om tydliggöranden av att statliga myndigheter i sitt arbete ska verka för målen i Agenda 2030 (kap 7, ss. 89ff). Avseende förslaget att utveckla och tydliggöra hållbarhetskrav för offentliga upphandlingar (s. 100) konstaterar universitetet att upphandlingar har en viktig styrande funktion för såväl offentlig förvaltning som för de privata aktörer som medverkar vid upphandling, men att ett genomförande av förslaget kan kräva ändringar i EU:s lagstiftning om upphandling.

Forskning, kunskap och innovation

Stockholms universitet avstyrker förslaget (kap. 8, s. 105) om tillsättande av en utredning om hur tvärdisciplinär kompetens kan stimuleras och premieras. Universitetet menar också att, även om utmaningsdriven forskning och innovation inom områden som bidrar till en omställning till hållbar utveckling är viktig, bör den inte prioriteras i kommande forskningsproposition på bekostnad av den fria grundforskningen, som även den har en viktig och inte sällan underskattad betydelse för att lösa samhällsutmaningarna. Det finns en risk att forskningskvaliteten blir lidande vid alltför starkt fokus på utmaningsdriven forskning som syftar till snabba resultat, vilket aktuella exempel visar. Vidare avstyrker universitetet förslaget (s. 111) om att Universitetskanslersämbetet senast 2022 ska utvärdera lärosätenas arbete med att främja en hållbar utveckling. En eventuell uppföljning av den tidigare

utvärdering som genomfördes så sent som 2017, och som nämns i betänkandet, ryms inom UKÄ:s ordinarie utvärderingsuppdrag.

Näringslivets roll

Stockholms universitet tillstyrker förslaget (kap. 11, s. 139) att utreda lagstiftning för företag och mänskliga rättigheter, samt delar bedömningen att dialog bör föras kring hållbarhetsrapportering. Detta är en internationellt eftersatt fråga som blir viktigare i takt med att företag i större utsträckning verkar över nationsgränserna.

Astrid Söderbergh Widding

Rikard Skårfors